

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНИХ МОВ

Кафедра японської мови і перекладу

ГРАФОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАНДЖІ ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ

Курсовий проєкт

з напряму підготовки

035.065.02 Мова і література (японська)

4 курс, МЛЯБ-1-21-4од,

Редьки Катерини Максимівни

Науковий керівник:

Доцент кафедри японської мови і перекладу

Букрієнко А.О

Київ – 2025

ЗМІСТ

Вступ	3 с.
Розділ 1. Теоретичні засади графостилістики японського письма	
1.1. Походження та розвиток графічного письма канджі	6 с.
1.2. Основні стилі написання канджі: типологія, еволюція та навантаження	8 с.
1.3. Вплив стилю письма канджі на інтерпретацію тексту	10 с.
1.4. Періодизація змін графіки канджі в історичному контексті	11 с.
1.5. Стиль письма як елемент жанрової організації тексту	12 с.
1.6. Стиль письма як компонент жанрової організації японського тексту.....	13 с.
Розділ 2. Експериментальний графостилістичний аналіз	
2.1. Стилiстичні трансформації канджі як прояв мовної динаміки	14 с.
2.2. Функціональний статус каліграфічних стилів у дискурсі	15 с.
2.3. Методологія графостилістичного аналізу канджі	16 с.
2.4. Аналіз ієрогліфа 愛 у трьох стилях	17 с.
2.5. Аналіз ієрогліфа 夢 у трьох стилях	21 с.
2.6. Аналіз ієрогліфа 心 у трьох стилях	25 с.
2.7. Аналіз ієрогліфа 道 у трьох стилях	29 с.
2.8. Аналіз ієрогліфа 静 у трьох стилях	33 с.
2.9. Узагальнення результатів графостилістичного аналізу	36 с.
Висновки	38 с.
Список літератури	40 с.

Вступ

Графостилістика — це напрям філологічного аналізу, що досліджує стилістичні особливості графічної форми письма як носія додаткового значення, емоційного забарвлення й культурної інформації. На відміну від чисто лінгвістичного або технічного підходу до письма, графостилістика розглядає візуальну форму знака як повноцінний елемент комунікативного процесу. В японській писемності, де співіснують кілька стилів каліграфії — каішьо (楷書), гьошьо (行書), сошьо (草書), — графостилістичний підхід дозволяє простежити, як зміна стилю написання впливає на інтерпретацію тексту, його жанрову природу та емоційний настрій.

У межах японської мовної системи письмова форма канджі виконує не лише функцію передачі лексичного значення, а й виступає потужним засобом стилістичної, емоційної та культурної репрезентації. Це дає змогу розглядати канджі не лише як графічні одиниці, а як багаторівневі семіотичні структури, що функціонують на перетині мови, культури, жанру та дискурсу. Особливої ваги набувають варіативні стилі письма — каішьо (楷書), гьошьо (行書), сошьо (草書), — які впливають не тільки на зорове сприйняття знака, а й на його семантичне прочитання, жанрову інтерпретацію та комунікативну ефективність.

Хоча носії японської мови інтуїтивно розпізнають стилістичні функції каліграфічних стилів, академічне осмислення цього феномену ще недостатньо розвинене. У лінгвістиці переважають дослідження етимологічного, функціонально-граматичного або ономазіологічного характеру, тоді як графостилістичний аспект канджі, зокрема його зв'язок зі змістом, емоцією й жанром, досі лишається периферійною темою. Саме ця проблема зумовлює актуальність обраного дослідження.

Крім того, дослідження має прикладне значення для методики викладання японської мови як іноземної. Іноземні студенти нерідко стикаються з труднощами при розпізнаванні стилістично змінених канджі — зокрема у художніх текстах, цифровій графіці або рукописному спілкуванні. Ігнорування цього аспекту при навчанні призводить до інтерпретаційних помилок або когнітивного перевантаження. Отже, графостилістика має бути не лише об'єктом теоретичного аналізу, а й інтегрованим компонентом навчального процесу.

Об'єктом дослідження є японські канджі як елементи графічної системи письма. Предметом — стилістичні варіації письма у межах основних каліграфічних стилів та їхній вплив на смислову, емоційну й культурну інтерпретацію тексту. Метою роботи є філологічне осмислення графостилістичних модифікацій письма канджі як інструментів комунікативної репрезентації в межах японської писемної традиції.

Досягнення цієї мети передбачає виконання таких завдань:

1. Визначити історико-культурні умови формування системи канджі в японській писемній традиції, зокрема зосередитися на періодах, що сприяли становленню різних каліграфічних стилів та семіотичних уявлень про графіку.
2. Окреслити типологію каліграфічних стилів письма канджі (каішьо, гьошьо, сошьо) та дослідити їхню жанрову, емоційну та функціональну специфіку у філологічному контексті.
3. Проаналізувати, яким чином стилістичні особливості графічної форми письма впливають на семантичне прочитання тексту, зокрема на емоційне сприйняття та інтерпретаційну гнучкість знаків.
4. Здійснити експериментальне дослідження п'яти знакових ієрогліфів, написаних у трьох каліграфічних стилях, та описати їхню графічну, емоційну й семантичну варіативність.
5. Виявити взаємозв'язок між формою написання канджі, його когнітивним сприйняттям реципієнтом і комунікативною функцією

тексту загалом.

6. Обґрунтувати доцільність використання графостилістичного підходу у викладанні японської мови як іноземної, враховуючи інтерпретаційні труднощі студентів під час читання нестандартної графіки.

У дослідженні використовуються описовий метод (для фіксації графічних рис стилів письма), зіставний метод (для порівняння стилістичних трансформацій одного знака), семіотичний аналіз (для розгляду стилю як знакової модифікації), елементи когнітивного підходу (для пояснення впливу стилю на сприйняття змісту), а також метод педагогічного спостереження, що ґрунтується на особистому досвіді авторки як студентки-філологині та практикантки з японської мови.

Курсова робота складається з двох розділів. Перший розділ присвячено теоретичному аналізу історії, типології, стилістичних і жанрових функцій канджі у графічній системі японського письма. У другому розділі реалізовано експериментальне дослідження графостилістичних варіацій п'яти знакових ієрогліфів, виконаних у трьох стилях письма, із подальшим філологічним аналізом їхнього змістового та емоційного навантаження.

Таким чином, робота спрямована на розширення уявлення про письмову мову як комплексний семіотичний феномен, у якому графічна форма не лише репрезентує значення, а й активує інтерпретаційні механізми, що залежать від контексту, жанру й культурної традиції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГРАФОСТИЛІСТИКИ ЯПОНСЬКОГО ПИСЬМА

1.1 Походження та розвиток графічного письма канджі

Японська система письма є однією з найскладніших у світі, сформована під впливом різноманітних мовних, культурних та політичних чинників. Однією з головних складових цієї системи є канджі — китайські ієрогліфи, запозичені Японією та адаптовані до її мовного середовища. Поява канджі в Японії ознаменувала початок нової епохи у розвитку писемності, оскільки до цього японська мова не мала власної системи письма (Tofugu, 2010).

Найдавніші свідчення використання китайського письма в Японії датуються приблизно IV–V століттями н.е. Первісно канджі виконували функцію прямого запозичення: вони використовувалися не як інструмент для передачі японської мови, а як засіб читання китайських текстів. І лише згодом розпочався процес адаптації — японці почали використовувати китайські знаки для фіксації рідної мови, що супроводжувалося як фонетичними, так і семантичними модифікаціями (Kanji, 2025).

Цей період позначився формуванням систем ман'югана та кун'юмі/он'юмі як основних підходів до читання ієрогліфів. Ман'югана, система, що передувала створенню хірагани та катакани, полягала у фонетичному використанні канджі для передачі японської мови (Britannica, 2025). Наприклад, ієрогліф 安, який мав китайське значення «мир», використовувався винятково за його звуком — а — без урахування семантики. Такий підхід вимагав високого рівня знань і призводив до надмірної складності текстів.

З розвитком мови та культури поступово формувалась потреба у власній системі графіки. У IX столітті виникають дві силлабічні азбуки — хірагана і катакана, які разом із канджі стали частиною японської письмової системи (Wikipedia, 2025). Цей крок дозволив поєднати китайську формальність та традицію з японською гнучкістю і мовною природою. Відтоді канджі почали виконувати більш семантичну функцію, тоді як

хірагана — граматичну, а катакана — позначальну (наприклад, для запозичень або виділення окремих елементів).

З історичного погляду графічна еволюція канджі також зазнавала змін. В Японії, як і в Китаї, ієрогліфи зазнавали поступового спрощення. У різні історичні епохи використовувалися різні стилі письма: класичний (楷書, каішью), напівкурсивний (行書, гьошью) та курсивний (草書, сошью) (Shodo Calligraphy, 2025). Ці стилі не лише різняться зовні, але й несуть стилістичне та функціональне навантаження. Наприклад, каішью характеризується чіткістю та урочистістю, а сошью — емоційністю та художністю. Саме в цій багатформності полягає не лише художній потенціал, але й складність сприйняття, що стане предметом подальшого аналізу в роботі.

Особливістю японської адаптації канджі стало також створення 国字 (кокуджі) — ієрогліфів японського походження, які не мають китайських аналогів. Вони розроблялись для позначення понять, характерних для японської культури та природи, наприклад, 働 (працювати) або 辻 (перехрестя) (Wikipedia, 2025). Це ще раз підтверджує гнучкість і динамізм японської писемної традиції.

Таким чином, поява канджі в Японії, їхня поступова адаптація, стилістичне розмаїття та історична еволюція становлять важливий контекст для розуміння їхньої сучасної функції. Історичний розвиток письма — не просто послідовність формальних змін, а процес, у якому закладено глибокі культурні, комунікативні та філологічні закономірності. Саме на цьому ґрунті формувалась стилістична роль канджі, яку ми досліджуватимемо в наступних розділах.

1.2. Основні стилі написання канджі: типологія, еволюція та стилістичне навантаження

У японській каліграфічній традиції формувалась система стилів письма, що не лише виконує технічну функцію фіксації мови, а й слугує інструментом стилістичної варіації, емоційного впливу та жанрового маркування тексту. Центральними стилями, що склали основу японської графічної культури, є каішью (楷書), гьошью (行書) та сошью (草書). Кожен з них має власне історичне походження, функціональне застосування й естетичну семантику, яка накладається на базове значення канджі.

Каішьо (楷書): нормативний стиль і еталонна форма

Каішьо є стилем формального, чіткого письма, що став основою для навчання письму в японській школі. Він виник у Китаї у період династії Хань і був перенесений до Японії разом із запозиченням китайської писемності. Каішьо відзначається геометричною структурованістю, суворим порядком штрихів та максимальною читабельністю. Як зазначає Suzuki (2019), саме цей стиль виступає базовим у викладанні японської мови: він формує у студента поняття «правильного» письма.

У філологічному аналізі каішьо виконує роль структурної константи — він задає норму, з якою порівнюються стилістичні відхилення в інших стилях. Його функціональне навантаження тісно пов'язане з офіційними, адміністративними й академічними контекстами. Це «письмо достовірності», у якому мінімізовані емоційні конотації (Baba, 2021).

Гьошьо (行書): рівновага між формальністю та виразністю

Гьошьо, або «напівкурсив», виник як спроба адаптації письма до більш динамічного, живого ритму. Його характерними рисами є об'єднання штрихів, плавні переходи, ритмічність та м'якість ліній. Цей стиль зазвичай використовується у щоденниках, листуванні, рукописній літературі. Arai (2019) відзначає, що гьошьо створює ефект «мови руки» — тобто він відображає особистість автора, його темп, інтонацію й настрій.

Функціонально гьошьо виконує роль моста між формальним і емоційним письмом. У ньому зберігається структура знака, але з'являється простір для стилістичної інтерпретації. Це письмо «інтерпретаційної відкритості», що дозволяє читачеві вловлювати настрій і темперамент тексту.

Сошьо (草書): каліграфія як візуальна поезія

Сошьо, або курсивний стиль, є найбільш художнім і водночас найменш стандартизованим видом письма. У ньому окремі елементи ієрогліфа можуть повністю зливатися, втрачати канонічну структуру, перетворюючись на ритмічну лінійну композицію. За словами Frentiu (2017), сошьо — це не просто письмо, а графічний жест: лінія пензля тут функціонує як носій емоції, неформального змісту, філософського стану.

Сошью виконує експресивну функцію: у ньому переважає інтонація над формою, ритм над структурою. Це «письмо стану», у якому візуальна мова стає домінантною над лінгвістичною. У мистецтві каліграфії саме цей стиль є центральним, адже він найповніше реалізує потенціал письма як образу, а не лише як тексту.

Інші стилі письма та графічні системи

Окрім вищезгаданих трьох, в японській писемності існують також стилі, що мають історико-функціональну або естетичну специфіку:

- **Теншью** (篆書) — архаїчний «стиль печаток», використовується для створення офіційних відбитків, підписів і декоративних написів. Має символічну функцію, пов'язану з сакральністю знака.
- **Рейшью** (隸書) — «клерикальний стиль», сформувався в адміністративному письмі. Відзначається широкими горизонтальними штрихами, чіткою горизонтальною організацією письма.
- **Кана** (仮名) — стилізоване письмо хіраганою або катаканою, застосовується в поезії, жіночих щоденниках та літературі періоду Хейан.

Кожен із цих стилів має власну семіотичну та культурну вагу, і тому включення їх до графостилістичного аналізу дозволяє охопити не лише три основні рівні письма, а й периферійні, але значущі в історико-культурному контексті графічні форми.

1.3. Вплив стилю письма канджі на розуміння та інтерпретацію тексту

Стиль письма в японській графіці не є нейтральним — він прямо впливає на семантичне, емоційне й культурне сприйняття тексту. Каліграфічна форма виконує функцію візуального моделювання змісту, змінюючи інтерпретаційні рамки ієрогліфа. У цьому контексті стиль письма виступає

аналогом інтонації в усному мовленні: так само як інтонація трансформує значення речення, стилістика письма трансформує значення графеми (Frentiu, 2017).

Ієрогліф, написаний у каішьо, сприймається як нейтральний, академічний, формалізований. У цьому стилі текст видається об'єктивним і зрозумілим — наприклад, слово 正義 (справедливість) у каішьо викликає асоціації з офіційною правовою концепцією. Натомість те саме слово, виконане в гьошьо, вже може нести особистісний або емоційний підтекст, а в сошьо — викликати уявлення про філософську або поетичну глибину. Таким чином, форма письма функціонує як семіотичний маркер, що активує певну когнітивну рамку (Otsuka & Murai, 2020).

У візуальній культурі (обкладинки книг, рекламні банери, логотипи) каліграфічна форма служить ще й емоційним сигналом. Наприклад, канджі 愛 (любов), написаний у сошьо, створює образ емоційного пориву, тоді як у каішьо — асоціюється з моральною доброчесністю. У художніх творах каліграфія іноді виконує роль окремого наративного засобу: через вибір стилю передається внутрішній стан персонажа або емоційна атмосфера сцени (Araya, 2019).

Цей механізм особливо важливий для іноземних студентів. Як свідчить практика викладання японської мови як іноземної, варіативність письма є одним із найскладніших аспектів опанування. Незвичні стилі — особливо сошьо — можуть призводити до зниження темпу читання, неповного розпізнавання ієрогліфів, хибних інтерпретацій. У цьому сенсі стиль письма виступає не лише естетичним, але й когнітивним бар'єром (Suzuki, 2019).

Таким чином, каліграфічна стилістика не є вторинною прикрасою тексту, а повноцінною частиною комунікації. Її функціонування можна описати як взаємодію трьох рівнів: графічного (форма), семантичного (значення) та прагматичного (контекст використання). Усвідомлення цієї взаємодії дозволяє глибше аналізувати японський письмовий текст, розглядаючи його не лише як вербальну, а як мультимодальну структуру.

1.4. Періодизація змін графіки канджі в історичному контексті

Графічна еволюція письма канджі в Японії є результатом складної взаємодії між естетикою, технікою письма, комунікативними потребами та соціально-політичними умовами. Зміни у графіці канджі можна простежити через такі історичні періоди:

— *Період Нара (710–794)* — становлення офіційного використання китайського письма. Основним стилем є каішью, що асоціюється з авторитетністю та формальністю (Baba, 2021).

— *Період Хейан (794–1185)* — поява хірагани і катакани, зменшення домінування канджі, адаптація стилів письма до японських потреб. Гьошью починає розвиватися як індивідуалізоване письмо.

— *Камакура — Муромачі (1185–1573)* — каліграфія стає мистецтвом. Виникає ширше використання сошью в поезії, релігійних текстах, естетичних практиках (Agaue, 2019).

— *Період Едо (1603–1868)* — формування локальних каліграфічних традицій. Розвиток друкарства сприяє стандартизації, але водночас — появі скорочених форм (略字).

— *Період Мейджі (1868–1912)* — мовна реформа, спрощення канджі, складання перших офіційних списків. Проте каліграфія зберігає естетичну функцію.

— *Післявоєнний період (після 1945)* — прийняття списку 常用漢字 (джьоою канджі), реформування освіти. У мистецтві та побуті зберігається варіативність стилів.

— *Цифрова доба (XXI століття)* — поява нових шрифтів, використання стилізованої графіки у цифрових медіа. Каліграфія інтерпретується як засіб візуального вираження, а не лише комунікації (Takahashi, 2020).

Отже, історична динаміка письма демонструє: канджі — це не застиглий символ, а жива форма, що адаптується під впливом культурних процесів. Філологічне осмислення цієї динаміки дозволяє краще зрозуміти як сучасні практики письма, так і зміни у семантиці самих графем.

1.5. Графостилістика як категорія філологічного аналізу письма

Філологічний аналіз письма зазвичай зосереджується на морфологічних, синтаксичних і лексичних аспектах тексту. Втім, японська писемність демонструє ще один рівень значення — графостилістичний, що охоплює візуальну форму як компонент смислу. У цьому сенсі стиль письма виступає не лише носієм культурної інформації, а й об'єктом філологічного інтерпретування (Yamasaki, 2022).

Графостилістика дозволяє виявити зв'язки між стилем письма, жанровою специфікою тексту, емоційним забарвленням вислову і культурною конвенцією. Наприклад, у поезії Хейанської доби каліграфія — не ілюстрація, а частина поетичного задуму. У сучасних художніх текстах стиль письма може підкреслювати психологічний стан персонажа або настрої наратора (Frentiu, 2017).

У методиці викладання японської мови графостилістика може виконувати не лише естетичну, а й когнітивну функцію: написання знака в різних стилях допомагає не тільки запам'ятати форму, а й пов'язати її з емоційною, жанровою або соціальною конотацією. Як підкреслює Suzuki (2019), таке навчання стимулює асоціативне мислення й занурення у культурну логіку письма.

Отже, графостилістика канджі повинна розглядатися не як периферійне явище, а як повноцінна складова філологічного аналізу, здатна дати глибше розуміння мовної комунікації в японській культурі.

1.6. Стиль письма як компонент жанрової організації японського тексту

У межах жанрової організації тексту стиль письма канджі виконує не лише естетичну, але й структурну функцію. Він позначає належність тексту до певного дискурсу, задає очікування щодо стилю висловлювання та визначає регістр комунікації. Наприклад, використання каішью в офіційному або науковому тексті сигналізує про об'єктивність і точність; навпаки, гьошью або сошью вказують на художність, емоційність, іронію або особистісну інтонацію (Baba, 2021).

У літературі, особливо в поезії, вибір стилю письма набуває функції інтерпретаційного коду. У хайку каліграфія може задавати ритм прочитання, бути «візуальною інтонацією» вірша. У манзі стилізація письма допомагає передати емоційні стани героїв або навіть темп мовлення — стилістичний варіант канджі може свідчити про злість, страх, здивування або іронію (Takahashi, 2020).

Окрему увагу заслуговують ритуальні або церемоніальні тексти: наприклад, написи на гробницях або храмах. Тут використання стилю сошю має сакральне навантаження: форма письма стає елементом релігійного символізму, наближеним до образотворчого мистецтва (Araya, 2019).

Таким чином, стиль письма не тільки вписується у жанрову структуру тексту, але й виступає її візуальною реалізацією. Для філолога це означає необхідність включати графічний аналіз до структури жанрового дослідження, поруч із лексикою, синтаксисом, прагматикою та інтонацією.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ГРАФОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

2.1. Стилістичні трансформації канджі як прояв динаміки мовної репрезентації

Після вивчення історико-культурного контексту формування японського письма, доцільним є перехід до глибшого аналізу стилістичних трансформацій ієрогліфів канджі, які відіграють роль у динаміці мовного вираження. Йдеться не лише про зміни у вигляді знака, а про зміну змісту, інтерпретації, стилістичного контексту, що стає можливим завдяки варіативності письма. Саме ця особливість дає підстави розглядати канджі не тільки як лексичні одиниці, а як повноцінні семіотичні конструкції, що змінюють свій “наративний” потенціал залежно від графічного оформлення.

Як зазначає Baba (2021), каліграфічні стилі в японській культурі функціонують як візуальні “інтонації”: «Той самий знак, написаний у різних стилях, створює різні емоційні й асоціативні фрейми у свідомості читача» (Baba, 2021, с. 116). Цей ефект уможливорює графічну стилізацію як форму мовного впливу, що дозволяє каліграфії вийти за межі декоративного мистецтва й стати інструментом семантичної модуляції. Таким чином, стилістика письма виступає не як форма для форми, а як категорія філологічного аналізу, що відображає зміст через образ.

У межах цього підходу стилі письма можна порівняти з варіативними засобами усного мовлення: так, як інтонація, темп, ритм змінюють смислове навантаження фрази, так само й графічна стилістика змінює кут сприйняття письмового тексту. *гьошью* — це “ритмічне письмо”, у якому наявні візуальні паузи й акценти; *сошью* — “шепіт або крик” у письмі, залежно від сили та швидкості руху пензля. Такий підхід робить каліграфічну графіку паралельною мовною системою — з її власними синтаксичними та прагматичними функціями.

У поезії, зокрема в жанрі хайку, зміна стилю письма може радикально змінити ефект від тексту. Araya (2019) досліджує написання того самого хайку у двох каліграфічних стилях — у *каішью* текст сприймається як твердження, у *сошью* — як емоційний спалах. І ця зміна — не просто

естетична: вона змінює жанрову рамку висловлювання. Для філолога це відкриває шлях до візуальної інтерпретації тексту, як до другого рівня прочитання — візуально-семантичного.

Сучасні дослідження когнітивної лінгвістики підтримують цю гіпотезу. Згідно з експериментами Otsuka & Murai (2020), носії японської мови в змозі ідентифікувати емоційний підтекст написаного лише за каліграфічним стилем, незалежно від змісту. Це свідчить про наявність усталених графічних патернів емоційної виразності в японській культурі — тобто графіка стає частиною когнітивного шаблону, з яким філолог зобов'язаний працювати.

2.2. Функціональний статус стилів письма у письмовому дискурсі

Переходячи до функціонального аналізу стилів письма, важливо зосередити увагу на контекстах і дискурсах, у яких ці стилі використовуються. Раніше у роботі було зазначено, що кожен стиль — каішьо, гьошьо, сошьо — має графічну специфіку. Нині ж варто наголосити, що ці стилі мають комунікативний статус, який впливає на жанрову організацію письмового висловлювання, його інтерпретацію та вплив на реципієнта.

Каішьо домінує в офіційних, адміністративних і навчальних контекстах, де вимагається чіткість, дисципліна, контроль над мовленням. Це “дисциплінарне письмо”, яке не лише передає зміст, а й визначає рамки його сприйняття. Документ, написаний у каішьо, апріорі сприймається як серйозний, перевірений, важливий. Таким чином, стиль письма функціонує як візуальний індикатор достовірності та авторитетності (Yanagida, 2021).

Гьошьо, своєю чергою, — це письмова форма соціального контакту. Він використовується в особистому листуванні, записках, щоденниках, навіть у рекламі. Стиль гьошьо передає індивідуальність, емоційний стан, іноді — уривчастість думки або непослідовність. Це дозволяє читачеві бачити людину за текстом, що особливо важливо для художньої літератури. Як стверджує Frentiu (2017), гьошьо виконує роль “візуального діалогу” — передає не лише слова, а й характер письма, тембр, ритм, темперамент.

Сошьо є найскладнішим у функціональному плані. Він майже не використовується в побутовій комунікації, однак активно присутній у мистецтві, дизайні, літературному оформленні. Тут стиль сошьо виступає як графічна метафора, яка не має прямого лексичного еквівалента. У дослідженні Ayaу (2019) йдеться про те, що сошьо у поетичному тексті створює ефект “нечутного голосу” — голосу, що говорить не словами, а ритмом пензля.

Таким чином, стилі письма в японській каліграфії є не лише технічними засобами, а паралельною системою смислової артикуляції, що формує контексти, реєстри й риторичні рамки письмового тексту. Це робить філологічний аналіз письма значно ширшим: він включає не лише лексичну і синтаксичну структуру, а й графічну композицію як носія додаткового значення.

2.3. Методологія аналізу графостилістичних трансформацій канджі в межах філологічного дослідження

У попередніх підрозділах було окреслено теоретичну базу для розуміння каліграфічної стилістики японського письма. Наступним кроком логічно постає необхідність емпіричної апробації викладених концепцій шляхом аналізу конкретних графем. Практичне дослідження зосереджено на вивченні стилістичних варіацій у написанні п'яти ієрогліфів: 愛 (любов), 夢 (мрія), 心 (серце), 道 (шлях), 静 (спокій). Кожен із цих знаків належить до лексико-семантичного поля абстрактних понять, широко репрезентованих як у класичній японській літературі, так і в сучасному мовленні. Їхня частотність, символічне навантаження та глибока культурна інтерпретація роблять їх придатними об'єктами для філологічного аналізу з графостилістичної перспективи.

З огляду на обраний підхід, канджі розглядаються не лише як лексичні одиниці, але й як елементи візуального повідомлення. У каліграфії, на відміну від звичайного письма, візуальна форма має змістовне значення, оскільки стилістичні характеристики — такі як ступінь злиття штрихів, ритм написання, симетрія чи її порушення — прямо впливають на сприйняття ієрогліфа як семантичної одиниці. Каліграфічний стиль може посилити емоційну конотацію слова, змінити його інтерпретаційний вектор або ввести нові контексти. Як зазначає Baba (2021), каліграфія в японській культурі виконує функцію «візуального редагування змісту», де

кожна стилістична зміна активує новий рівень значення. Таким чином, письмо стає не лише формою вираження, а й інструментом змістової трансформації.

Практичне дослідження спрямоване на виявлення закономірностей у зміні графічної структури та змістового сприйняття в межах трьох стилів письма: каішьо, гьошьо, сошьо. Обрані канджі будуть аналізуватися в усіх трьох стилях на предмет візуальної організації, ритміки ліній, композиційної побудови та семантичного зсуву. Особлива увага приділяється тому, як каліграфічна форма модулює інтерпретацію ієрогліфа в культурному й текстовому середовищі. Це дозволяє побачити зв'язок між графікою та семантикою як такий, що має не випадковий, а системний характер. Такий підхід є цілком релевантним філологічному аналізу, оскільки відкриває нові можливості осмислення письма як багатовимірної структури (Frentiu, 2017).

У роботі застосовується комбінований метод аналізу: описовий — для фіксації графічних особливостей; зіставний — для порівняння трьох стилів у межах одного знака; і семіотичний — для інтерпретації графічної трансформації як елемента знакової системи. Крім того, важливою частиною аналізу є врахування читаческого сприйняття, що буде описано через авторську рефлексію, сформовану під час створення каліграфічних зразків. У такий спосіб дослідження охоплює не лише теоретичний, а й емпіричний рівень, поєднуючи академічну аналітику з практичним досвідом.

Отже, запропонована методика дозволяє інтегрувати каліграфію в поле філологічного аналізу не як зовнішню ілюстрацію, а як повноцінний аналітичний об'єкт. Аналіз знаків 愛, 夢, 心, 道 та 静 у трьох стилях буде спрямований на виявлення графостилістичних особливостей, які впливають на естетичну, емоційну та культурну інтерпретацію тексту. Таким чином, практична частина роботи не лише ілюструє теоретичні положення, викладені раніше, а й дозволяє вийти на рівень узагальнення, що має значення для сучасного японознавства та методики викладання японської мови.

2.4. Аналіз канджі 愛 (любов) у трьох каліграфічних стилях

Ієрогліф 愛 (ай, любов) — один із найсемантично навантажених у японській мові. Він містить у собі концепт глибокого, здебільшого духовного або всеохопного кохання, що виходить за межі суто романтичного значення. В японській культурі 愛 часто постає як моральна, гуманістична категорія, нерозривно пов'язана з ідеалами гармонії, самопожертви, співчуття. Його використання поширене в літературі, поезії, публічному дискурсі та візуальному мистецтві — і тому саме цей знак є особливо показовим у каліграфічному аналізі.

мал.1 Канджі 愛(ай) у стилі каїшью

На першому зразку — стилі **каїшью** — 愛 постає у класичному, формалізованому вигляді. Візуально ієрогліф збалансований, з чітко окресленими штрихами та симетрією складових: верхнього елемента 夬 (кігті), центрального 心 (серце), що вміщене всередині, та нижнього 夊 (рух). У цьому стилі спостерігається суворе дотримання пропорцій і просторової організації. Каліграфічна лінія стабільна, тиск пензля рівномірний, кінці штрихів — завершені. Такий вигляд знака не лише забезпечує максимальну читаємість, а й передає значення 愛 як морального і культурного ідеалу: стійкого, впорядкованого, етичного. Як підкреслює Yanagida (2021), саме стиль каїшью репрезентує «педагогічне письмо» — тобто образ ідеального значення, призначений для засвоєння. У цьому варіанті любов — це обов'язок, зразок, орієнтир.

мал.2 Канджі 愛(ай) у стилі гьошью

Другий зразок — гьошью — демонструє значно вищий ступінь індивідуалізації. У цьому стилі лінії стали більш плавними, деякі елементи — спрощеними або частково злитими. Особливо помітна зміна в частині 心: замість чіткого фіксування трьох окремих рис маємо динамічну, “дихаючу” композицію, яка надає образу внутрішнього руху. Візуально цей стиль створює відчуття м’якості, проте не хаосу — а радше особистої виразності. У контексті ієрогліфа 愛 це означає перехід від нормативної любові до емоційної: та, що живе у внутрішньому світі людини, відчувається, а не декларується. Як зазначає Frentiu (2017), саме стиль гьошью виконує функцію “рукописного голосу” — через нього читач відчуває особистість автора, його інтонацію, тембр. Відповідно, 愛 у гьошью — це інтимна, емоційна любов, що не вимагає суворого оформлення, а пливе, як почуття.

мал. 3 Канджі 愛(ай) у стилі сошью

Нарешті, останній зразок у стилі сошью (草書) є найбільш абстрактним і експресивним. Тут знак майже повністю втрачає структурованість, перетворюється на ритмічну лінійну композицію, що нагадує хвилю або виверження. Нижня частина (心) майже розчиняється у мазках, верхня — лише натякає на форму. Така редукція — не спрощення, а перетворення: графіка більше не фіксує форму, а виражає суть. У цьому втіленні 愛 — це вже не моральний принцип і не емоція, а чистий стан буття. Любов тут постає як сила — динамічна, невловима, іноді болюча. Як пише Arai (2019), каліграфія в сошью є «голосом мовчання», що транслює зміст через ритм, а не через форму. Цей стиль утілює любов як духовну або навіть екзистенційну категорію, що не підлягає впорядкуванню.

Порівняння трьох варіантів дозволяє зробити кілька важливих висновків. По-перше, стилі письма не лише змінюють візуальний образ канджі, а й повністю переформатовують семантичний спектр — від нормативно-етичного до емоційно-інтимного й метафізичного. По-друге, кожен стиль активує різні культурні й естетичні фрейми: від дидактики — до поезії. І по-третє, стилістична варіативність робить сам знак живим: таким, що не просто передає зміст, а входить у діалог з читачем, викликає інтерпретацію, співпереживання, образну уяву.

2.5. Аналіз канджі 夢 (мрія) у трьох каліграфічних стилях

Ієрогліф 夢 (юме, мрія) посідає у японській мові і культурі особливе місце. Він не лише позначає уявне або сновидіння, а й є символом прагнення, надії, ідеалів — іноді навіть утопічного характеру. Як відзначає Otsuka & Murai (2020), семантична глибина цього знака дозволяє розглядати його як маркер японського менталітету: «мрія» не є лише психофізіологічним явищем, а цілком культурною константою. Саме тому його графостилістичне варіювання особливо показове — через зміну форми ми можемо спостерігати, як трансформується саме уявлення про зміст.

мал.4 Канджі 夢(юме) у стилі каішьо

У стилі **каішьо** ієрогліф виглядає найчіткіше й геометрично збалансовано. Кожен елемент — верхній складний компонент, що нагадує сітку (𠄎 і 夕), і нижній «сні» (冫 та інші) — збережено з високим ступенем точності. Каліграфія демонструє послідовність, стабільність, дисциплінованість, що суперечить легковажному сприйняттю снів. Проте саме така формалізованість інтерпретується як елемент «мрії як мети» — тієї, що вимагає планування, самодисципліни, послідовності. У дидактичних

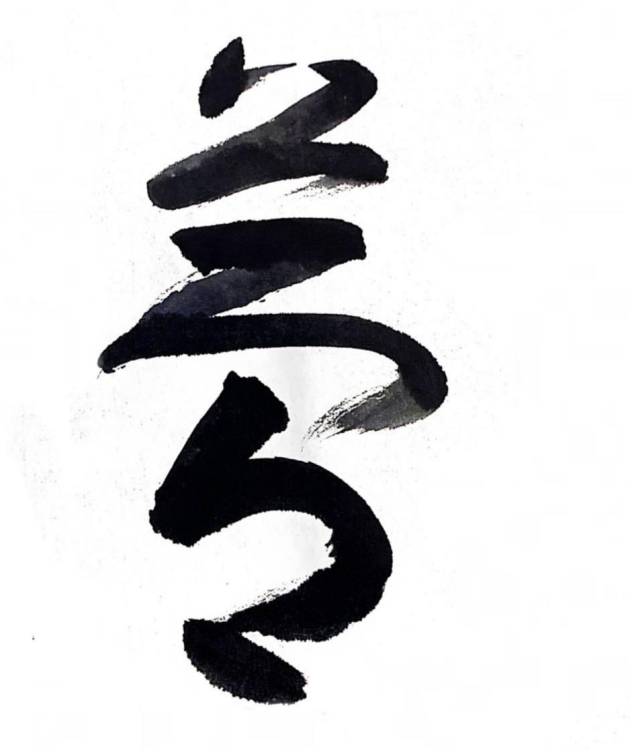
текстах знак 夢 у цьому стилі зазвичай використовується для морально-етичного навчання: «йди до своєї мрії» як імператив, а не фантазія (Yanagida, 2021). У цьому контексті стиль кайшю працює як лінгвовізуальний засіб структурування абстрактного змісту: мрія стає досяжною, коли має форму.

мал.5 Канджі 夢(юме) у стилі гьошю

Перехід до **гьошю** істотно змінює візуальне та семантичне враження. Штрихи плавніші, деякі зливаються, контури м'якшають. У цьому написанні зникає сувора симетрія, елементи набувають певної «спонтанності». Візуально мрія вже не «будується», а «спливає». Це відображає зміну на когнітивному рівні — читач не зчитує ієрогліф як директиву, а радше як образ, емоційне враження. Як показує Frentiu (2017), м'які стилі письма активізують асоціативне мислення, на відміну від суворих, що звертаються до раціонального апарату. У цьому контексті гьошю активізує уяву, сприйняття 夢 як спонтанного, але бажаного стану, інтимної мрії, яка живе в серці, а не в щоденнику. Для студентів-японістів

це створює цікаву дидактичну ситуацію: гошою одночасно підтримує легкість і вимагатиме уважності в розпізнаванні, що поглиблює взаємодію з формою.

мал.6 Канджі 夢(юме) у стилі сошью

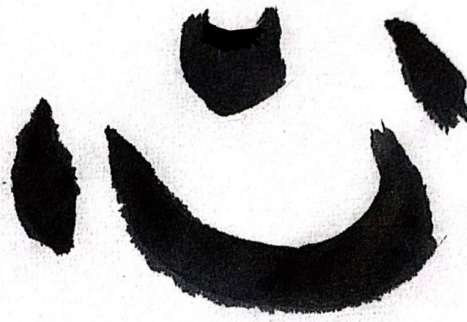
Найрадикальнішу трансформацію спостерігаємо у стилі **сошью**, де знак перетворюється на майже суцільну енергетичну лінію. Зникає чітке членування, рух стає хвилеподібним, частково імпульсивним. В окремих варіаціях сошью 夢 майже втрачає свою традиційну структуру, але саме в цьому — новий зміст. Мрія тут — як неясний силует, що змінюється щоразу, як на нього подивишся. Візуальна абстракція відображає глибину несвідомого: мрія як сновидіння, мрія як ілюзія, мрія як особистий простір психіки, що не підлягає раціоналізації. Такий стиль вимагає від читача активного включення у процес «дочитування» знака — відбувається когнітивний зсув, де форма створює не лише значення, а й емоційний досвід. Це відкриває новий рівень дослідження письма як міждисциплінарного феномену: філологічного, психологічного, мистецького (Baba, 2021).

Загалом, графостилістичний аналіз 夢 демонструє, що варіативність форми в японському письмі не є другорядною рисою, а навпаки — ключовим чинником, що створює додаткові рівні значення. Для вивчення японської мови це має пряме практичне значення: каліграфія не просто тренує моторну пам'ять, а й занурює у культурні коди, які не доступні при стандартному графічному записі. Аналіз цього знака у трьох стилях показує, що стилістичне оформлення напряду впливає на семантичну інтерпретацію, актуалізуючи різні концепти: від дисципліни — до спонтанності, від цілі — до сновидіння.

Оскільки експериментальна частина дослідження ще перебуває на стадії реалізації, подальший аналіз інших канджі може як підтвердити, так і уточнити попередні спостереження, зроблені на основі ієрогліфів 愛 та 夢. Це зумовлює необхідність збереження аналітичної відкритості та врахування інтерпретаційної варіативності, притаманної японській графічній системі письма.

2.6. Аналіз канджі 心 (серце) у каліграфічних стилях: графостилістичні й семантичні особливості

Ієрогліф 心 (кокоро, «серце») — базова одиниця японської писемності, що виступає не лише мовним символом, а й культурно-семіотичним елементом. Його значення охоплює емоційний, духовний і навіть інтелектуальний вимір. Відповідно, дослідження стилістичних варіацій цього знака в каліграфії не є формальним аналізом написання, а дозволяє виявити глибші механізми формування значення через графічну форму. У межах графостилістичного аналізу ієрогліф 心 виступає як універсальний приклад того, як візуальна трансформація здатна впливати на інтерпретацію смислу, інтонації та культурного підтексту.

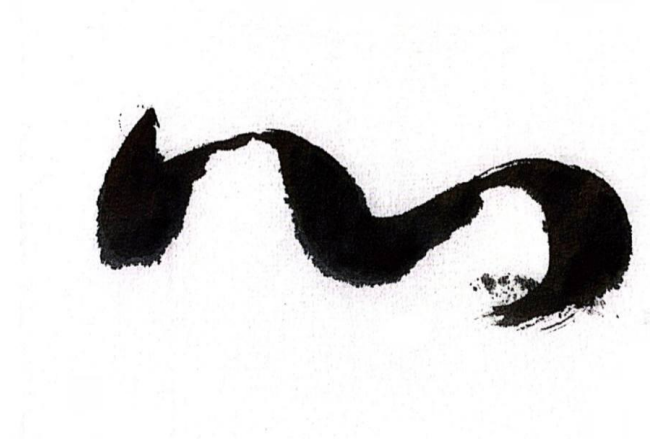

мал.7 Канджі 心(кокоро) у стилі каішьо

У стилі **каішьо** цей знак постає у своїй найстандартизованішій формі: чіткі лінії, визначена симетрія, строгий баланс. Нижній елемент має дугоподібну форму, до якої додаються три окремі крапкоподібні компоненти. Таке написання служить не лише для зорового впізнавання, а й для початкового засвоєння значення. Як зазначає Suzuki (2019), саме форма каішьо сприяє закріпленню в пам'яті та когнітивному картуванню поняття «серце» як осередку емоцій, але в логічно впорядкованій системі. Цей стиль переважає в освітній практиці, зокрема у підручниках японської мови для іноземців (Yanagida, 2021), і виступає як еталон академічного письма. З філологічної точки зору, каішьо функціонує як «лінгвістичний констант»: стабільна, «нейтральна» форма, яка дозволяє орієнтуватися у системі письма, не вдаючись до інтерпретації.

Натомість **𐄂𐄂𐄂𐄂** (напівскоропис) демонструє плавні переходи, злиття штрихів і елементів, легку зміну пропорцій. У такій формі 𐄂 виглядає м'якше, відображає індивідуальний стиль, динаміку руху руки. Це створює інший вектор сприйняття: знак більше не виглядає як фіксована одиниця, а скоріше — як «потік почуттів». За спостереженням Frentiu (2017), саме у 𐄂𐄂𐄂𐄂 студенти схильні проектувати на ієрогліф свої власні інтерпретації — графіка стає дзеркалом емоційного контексту. Важливо також, що 𐄂𐄂𐄂𐄂 часто використовується в особистому листуванні, щоденниках, поезії, а отже, саме ця форма допомагає студенту-японісту розуміти мову як живу систему, а не лише як набори правил. У культурному контексті 𐄂𐄂𐄂𐄂 може сигналізувати про близькість, неформальність або інтимність — і саме це є важливим філологічним спостереженням щодо прагматичної функції стилю письма.

Найабстрактнішим виявом є **сош𐄂** — курсивна форма, де елементи об'єднані в єдиний хвилястий мазок. Тут 𐄂 набуває форми хвилі, що нагадує ритм пульсації або рух енергії. У такій формі зміст вже не прочитується буквально — його слід інтерпретувати на основі досвіду, інтуїції та контексту. Це створює інтелектуальну проблему: читач має сам реконструювати значення, спираючись на культурну пам'ять. Агауа (2019) зауважує, що в сош𐄂 каліграфія перетворюється на «візуальну поезію», де кожен мазок — це не лише графічна дія, а й семантична метафора. Для студентів це є викликом, але водночас і можливістю: читати графіку не як текст, а як художню композицію, що вимагає когнітивного зусилля. Цей стиль також є надзвичайно продуктивним у викладанні культурного

підтексту японської мови, оскільки ставить під сумнів автоматичне сприйняття знаків і розвиває інтерпретативне мислення.

З точки зору філологічного аналізу, графостилістика ієрогліфа 心 демонструє, як одна й та сама семантична одиниця може варіюватися за функцією залежно від форми письма. У каішьо — це академічний символ; у гьошьо — емоційний жест; у сошьо — культурний образ. Ці варіації важливі не лише в контексті навчання, але й для глибшого розуміння японського мовного світу: у ньому графіка не просто оформлює зміст, а є його частиною. Для студентів-японістів, такий аналіз відкриває новий рівень читання — читання не лише тексту, а й письма як феномену. Крім того, саме розгляд стилістичних трансформацій допомагає зрозуміти, чому у японській мові форма має рівну силу значенню: серце не лише означає емоції — воно виражає їх.

Таким чином, аналіз 心 у стилях каішьо, гьошьо та сошьо дозволяє не лише простежити формальну еволюцію знака, але й виявити механізми, через які письмо стає інструментом філологічного пізнання. Це обґрунтовує важливість графостилістичного підходу як напряму дослідження у межах філологічної науки, а також підтверджує доцільність інтеграції каліграфії до освітніх програм з японістики.

2.7 Графостилістика ієрогліфа 道: метафізика письма і трансформація змісту через форму

Ієрогліф 道 (мічі — шлях) є не просто лексемою, що позначає напрямок руху або дорогу. Він акумулює в собі багатовікову традицію східного філософського мислення — і як символ трансцендентної істини в даосизмі (Дао), і як стрижень внутрішнього розвитку в японських культурних практиках — від будо (шлях воїна) до шодо (шлях письма). Саме ця багатшаровість і робить 道 особливим об'єктом графостилістичного аналізу: зміна стилю написання впливає не лише на зорове сприйняття, а й на інтерпретацію самого поняття, на те, як «шлях» переживається — інтелектуально, емоційно, культурно.

мал.10 Канджі 道(мічі) у стилі каішью

У стилі **каішью** 道 постає в максимально академічній, формалізованій формі. Його структура поділена на дві частини: лівий радикал 辶, що символізує рух, і правий компонент 首 — «голова», «лідер», «початок». У цьому стилі обидві частини зображені рівноважно, чітко, без втрати жодної риси. Це створює відчуття контролю, певності, зафіксованості. Шлях тут — як маршрут: розрахований, передбачуваний, дисциплінований. У мовному навчанні така форма функціонує як еталон — вона дає змогу чітко вивчити структуру, порядок написання, звукове наповнення. Однак саме ця чіткість витісняє метафізику й емоційність, перетворюючи «шлях» на термін, а не досвід.

мал.11 Канджі 道(мічі) у стилі гьошью

Коли ми переходимо до **гьошью**, зображення ієрогліфа стає гнучкішим, штрихи зливаються, виникає ритміка, що нагадує ходу — нерівномірну, але органічну. Тут «шлях» перестає бути об'єктом, він стає процесом. Письмо перестає лише зображати — воно починає *рухатись*. Кожна лінія викликає відчуття неспокою, варіативності, роздумів. Такий 道 уже не передає певний напрямок, а стає роздумом про напрямок. У цьому — найтонше поєднання семіотики та емоційності: каліграфія не лише комунікує, а й філософствує. Як зазначає Frentiu (2017), саме у варіативності гьошью проявляється здатність письма впливати на семантичне ядро — те, що означає слово, залежить від того, як воно написано.

мал.12 Канджі 道(мічі) у стилі сошьо

Стиль **сошьо** досягає вершини абстракції. Ієрогліф уже не впізнається миттєво, лінії танцюють, наче відлуння думки чи імпульс духу. Тут 道 — це не просто шлях, а концепт буття, що вислизає, трансформується, і не може бути повністю схопленим. Сама форма стає «відкритим текстом», який потребує інтерпретації. У графічному виразі ми бачимо не шлях, а рух у невизначеному напрямку — щось схоже на медитативне блукання, духовну подорож. У візуальному сенсі каліграфія у сошьо втрачає об'єктність, але набуває енергії. Це той момент, коли письмове слово — вже не мова, а стан. І саме тому, як зазначає Yanagida (2021), каліграфічний стиль сошьо може розглядатися як форма невербального мислення: спілкування без лексики, через енергію лінії.

Цей перехід — від каішьо до гьошьо і сошьо — виявляє не лише естетичні зміни, а й трансформацію внутрішнього змісту знака. Ми бачимо, як графічна структура модифікує не лише форму, а й значення: шлях у строгій формі — це маршрут; у гнучкій — це досвід; у хвильовій — це пошук. Саме таке спостереження особливо цінне у філологічному дослідженні: мова тут не просто комунікативний інструмент, а засіб філософського моделювання дійсності. Ієрогліф 道 є лінгвографічним втіленням цієї моделі — він доводить, що письмо може бути носієм не лише інформації, а й світогляду.

Варто також згадати, що навіть для іноземного студента, який лише починає знайомство з японською, цей знак є «впізнаваним». Він зустрічається в популярних словах, у назвах бойових мистецтв, навіть у масовій культурі. Але тільки через стилістичне письмо, через занурення в каліграфію, студент може відчуті різні «маси» і «ваги» цього знака — побачити, як зміна форми змінює зміст. І саме ця можливість перетворює каліграфію на повноцінний філологічний інструмент.

Таким чином, 道 — не просто завершення нашої серії знаків. Це її кульмінація. Це знак, що водночас позначає й наш дослідницький шлях, і метод, і об'єкт аналізу. Він перетворює філологію на рух — від букви до сенсу, від форми до значення, від читання до розуміння.

2.8. Аналіз графостилістичної трансформації канджі 静 (спокій)

Канджі 静 (шизу/джьо: «спокій», «тиша», «умиротворення») є надзвичайно багатозначним і важливим у японській культурі, зокрема у філософському та лінгвістичному дискурсах. Його вживання охоплює як побутове мовлення (наприклад, у прикметнику 静かな — тихий), так і поетичні, художні, релігійні контексти. Письмовий образ цього канджі змінюється відповідно до обраного стилю каліграфії — і ці зміни не лише естетичні, а й семантичні.

мал.13 Канджі 静(шизу) у стилі каішью

У стилі каішью (楷書) ієрогліф 静 подається з чітко визначеними межами, геометричною впорядкованістю та структурною симетрією. Таке

зображення візуально передає ідею стабільності, впорядкованості, статичності — отже, цілком відповідає значенню «спокою» як незмінного стану. Згідно з дослідженнями Y. Baba (2021), саме цей стиль використовується у дидактичних цілях, бо візуально закріплює поняття як щось структурно завершене.

мал.14 Канджі 静(шизу) у стилі гьошью

Перехід до гьошью (行書) пом'якшує форму ієрогліфа. Лінії стають гнучкішими, штрихи — еластичнішими. У цьому стилі 静 виглядає живішим, динамічним, неначе спокій тут — не як пасивна відсутність звуку, а як внутрішня рівновага. Це наближає інтерпретацію канджі до концепції "внутрішнього дзен", згідно з якою спокій — це активна концентрація на поточному моменті, а не стан відсторонення (Frentiu, 2017). Така візуальна зміна може мати безпосередній вплив на сприйняття значення під час читання: у студента-японіста гьошью-образ асоціюється з психологічною активністю, що спонукатиме до ширшої інтерпретації слова.

мал. 15 Канджі 静(шизу) у стилі сошью

Найбільш радикальна трансформація відбувається у стилі сошью (草書). Тут форма майже повністю втрачає первинну впізнаваність: фрагменти зливаються, іноді розчиняються в одному русі пензля. Візуальний образ у стилі сошью подає "спокій" як рухливу енергію, що згортається у саму себе — тишу, яка має внутрішню силу. Це співзвучно з естетичними уявленнями вабі-сабі, де краса міститься в незавершеності, а цінність — у мимовільному. Подібну думку висловлює Агауа (2019), аналізуючи каліграфічні втілення у хайку: навіть найбільш абстрактні форми залишають емоційно-семантичне навантаження.

Крім того, під час експерименту з написання канджі 静 я, як студентка, виявила, що кожен стиль змушує перебудовувати внутрішній стан. Каішью вимагає зосередження та самодисципліни, гьошью — динамічного відчуття простору, а сошью — дозволяє інтуїтивному жесту провадити руку. Це підтверджує дані Yanagida (2021) щодо ролі каліграфії як методу тілесної семантизації письма: навчання графемі відбувається не лише через зоровий, але й через кінестетичний та емоційний канали.

Таким чином, канджі 静 демонструє, як графостилістична варіація не лише змінює візуальну форму, але й поглиблює або трансформує семантичне ядро слова. Для філолога та викладача японської мови це відкриває шлях до використання каліграфії як інструмента глибшого осмислення лексем, що є особливо важливим у викладанні абстрактних понять.

2.9. Узагальнення результатів експериментального графостилістичного аналізу

Експериментальний аналіз п'яти канджі — 愛 (любов), 夢 (мрія), 心 (серце), 道 (шлях) та 静 (тиша) — у стилях каішьо, гьошьо та сошьо дозволив комплексно осмислити, як графостилістика функціонує як повноцінний рівень філологічного аналізу письма. Важливо підкреслити, що графіка в японській мові не є нейтральною або суто технічною частиною знака. Вона — частина значення.

Спостереження за каліграфічною трансформацією кожного знака продемонструвало, що візуальна форма прямо впливає на семантичну глибину та культурне сприйняття канджі. Зокрема, знак 愛 у стилі каішьо видається стриманим, упорядкованим — майже дидактичним образом любові, тоді як у сошьо ця любов розпливається, перетворюється на майже інтуїтивну, невловиму силу. Схожі трансформації спостерігаються і з іншими символами: знак 心 у стилі гьошьо набуває відчуття відкритості й плинності, а 静 у стилі сошьо стає не просто словом, а образом моменту — візуальним диханням тиші.

Це дозволяє стверджувати, що стилістична варіативність канджі не лише змінює графічне зображення, а й трансформує самі смисли, створюючи семантичні варіації, які традиційно не відображаються у словниковому тлумаченні. Таким чином, каліграфія виступає не просто мистецьким доповненням до мови, а паралельним каналом мовної комунікації, що змінює структуру сприйняття.

З академічної точки зору, це відкриває нову перспективу у вивченні японської мови — як для її носіїв, так і для іноземних студентів. На думку Frentiu (2017), візуальна пам'ять, активізована через написання канджі в різних стилях, стимулює емоційне засвоєння значення, а не лише механічне запам'ятовування. Цей підхід втілюється, наприклад, у практиках викладання в японських університетах (Yanagida, 2021), де каліграфія інтегрується до навчальних програм як когнітивно-емоційна методика.

Особистий досвід написання кожного з обраних канджі також виявився інформативним для філологічного аналізу. Необхідність уважного зосередження на формі, відчуття опору пензля, ритм лінії — все це

створювало унікальне сприйняття змісту: не лише як знака, а як *мовної події*. Саме в момент написання відбувалося глибше проникнення у суть ієрогліфа. Наприклад, 道 — шлях — у каішю відчувався як формалізований напрямок, тоді як у сошю він перетворився на образ філософського пошуку, що перегукується з концепцією 道 у даосизмі як «шляху буття» (Lai, 2020).

На рівні когнітивної лінгвістики можна зробити висновок, що графостилістика активізує різні механізми інтерпретації мовного знака: візуальні, емоційні, моторні, культурні. Це наближає нас до уявлення про ієрогліф не як про одновимірний лексичний елемент, а як про мультимодальний концепт — сукупність значення, образу, ритму й руху, який актуалізується залежно від стилю написання.

Загалом, результати експерименту не лише підтвердили актуальність обраної теми, а й виявили, що графостилістичний підхід може слугувати повноцінним інструментом філологічного аналізу. Він дозволяє бачити мову не як абстрактну систему, а як тілесну, культурну, художню і водночас структуровану реальність. Саме в цьому — його потенціал для подальших досліджень як у царині японістики, так і в межах загального мовознавства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило всебічно осмислити графостилістичні аспекти японського письма як об'єкта філологічного аналізу. У межах роботи було доведено, що стилі письма канджі — каішьо, гьошьо, сошьо — не є суто декоративними або технічними варіаціями графем, а виступають самостійними носіями значення, емоційності й культурної інформації. Зміна графічної форми канджі прямо впливає на семантичне сприйняття тексту, його жанрову організацію та естетичну цінність, що підтверджується як теоретичним аналізом, так і результатами експериментального дослідження.

Теоретичний розгляд історичного розвитку письма, типології стилів і їхньої жанрової функціональності показав, що каліграфічна традиція Японії формувалася як багаторівнева система, у якій форма письма функціонує поряд зі змістом і часто модулює його. Каліграфія в японській культурі — це не просто вміння писати, а специфічна форма мовлення, що ґрунтується на ритмі, жесті, інтонації та візуальній образності.

Експериментальний аналіз п'яти ієрогліфів (愛, 夢, 心, 道, 静), виконаних у трьох каліграфічних стилях, підтвердив гіпотезу про те, що графічна стилістика є не лише допоміжним, а й смислотворчим чинником. Виявлено, що кожен стиль надає знакові додаткових семантичних і емоційних нашарувань, які змінюють сприйняття знака — від формального до особистісного, від етичного до філософського. Цей ефект має чітке підґрунтя в когнітивній лінгвістиці та семіотиці, що дозволяє розглядати каліграфічне письмо як автономний шар мовної репрезентації.

Окрему увагу в роботі було приділено дидактичному аспекту графостилістики, що є особливо важливим для викладання японської мови як іноземної. Студентський досвід показав, що стилістична варіативність письма значно впливає на розуміння тексту, а отже, має бути інтегрована в освітній процес не як елемент «мистецтва», а як повноцінна лінгвістична категорія. Результати дослідження свідчать про те, що вивчення каліграфії здатне активізувати емоційну пам'ять, розвивати інтерпретаційні навички й поглиблювати розуміння семантичних структур японської мови.

Таким чином, графостилістика постає не як допоміжна дисципліна, а як повноцінний філологічний інструмент, що дозволяє бачити письмову мову

у всій її семіотичній складності — як візуальний, когнітивний, культурний і комунікативний феномен. Робота засвідчує, що графіка в японській мові не лише оформлює зміст, а й створює його, вступаючи в діалог із читачем, текстом і контекстом. У цьому полягає її теоретична значущість і практичний потенціал для подальших досліджень у сфері японознавства, лінгвістики й міжкультурної комунікації.

Враховуючи цілі, сформульовані у вступі, доцільно також узагальнити, яким чином кожне з поставлених завдань було реалізовано в межах дослідження. Це дозволяє чітко простежити логіку роботи та підтвердити її цілісність як філологічного аналізу.

Відповідність висновків поставленим завданням

1. Історико-культурні умови формування графічної системи письма канджі

У межах першого розділу було здійснено аналіз виникнення та адаптації канджі в японській мовній системі. Простежено, як розвиток письма супроводжувався не лише технічними змінами, а й глибокими трансформаціями в уявленнях про форму як носія змісту. Цей огляд дозволив закласти концептуальну основу для подальшого розуміння стилістичних відмінностей.

2. Типологія та жанрово-функціональна диференціація каліграфічних стилів

У межах дослідження було охарактеризовано основні каліграфічні стилі — каішью, гьошью, сошью — крізь призму їхньої візуальної, функціональної та жанрової специфіки. Зроблено висновок про те, що кожен стиль виконує власну стилістичну функцію в межах письмової комунікації, формуючи певну інтонацію та емоційний регістр тексту.

3. Вплив стилю письма на інтерпретацію та семантичну трансформацію тексту

Теоретичний і практичний аналіз дозволив довести, що стиль написання канджі здатен змінювати не лише візуальну подачу, а й змістову рамку сприйняття. Стилiстична варіативність активізує нові інтерпретаційні траєкторії, створює додаткові смислові конотації та емоційні акценти, що

підтверджується спостереженням за реакцією на одні й ті самі знаки в різних стилях.

4. Практичне дослідження графостилістичних трансформацій п'яти канджі

Експериментальний аналіз знаків 愛, 夢, 心, 道 та 静 у трьох каліграфічних стилях підтвердив, що зміна стилю письма викликає зміни у сприйнятті значення, жанровій ролі та естетичній інтерпретації знака. Усі п'ять ієрогліфів набували нових інтонацій — від раціонально-академічних до інтуїтивно-екзистенційних.

5. Зв'язок між графічною формою, когнітивним сприйняттям та функцією письма

У роботі було показано, що візуальна структура знака безпосередньо впливає на його розпізнавання, інтерпретацію та роль у тексті. Графіка постає як когнітивний тригер, що керує інтонацією читання, ускладнює або полегшує семантичну обробку тексту й формує емоційний настрій реципієнта.

6. Доцільність інтеграції графостилістики у викладання японської мови

У дослідженні окреслено практичну значущість графостилістики для методики викладання. На основі особистого студентського досвіду було доведено, що стилістична складова письма викликає труднощі у сприйнятті, але водночас створює умови для глибшого залучення до тексту. Вивчення каліграфічних стилів не лише розширює мовну компетентність, а й формує інтерпретативне та культурне мислення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Baba, Y. (2021). 日本文化としての書道につながる漢字語彙指導 [Kanji vocabulary instruction linked to Japanese culture through calligraphy]. *Kokoku Ronshū*, 15, 111–122.
2. Frentiu, R. (2017). *Japanese Calligraphy as a Way to Make the Invisible Visible*. Cambridge Scholars Publishing.
3. Nakanishi, S. (2001). 漢字百話 [*One Hundred Stories about Kanji*]. 東京: 岩波書店.
4. Otsuka, S., & Murai, T. (2020). The multidimensionality of Japanese kanji abilities. *Scientific Reports*, 10, Article 2987. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-59851-y>
5. Yanagida, S. (2021). 日本書道史関連の研究動向 [Research trends in the history of Japanese calligraphy]. *Shogaku Shodōshi Kenkyū*, 31, 85–96.
6. Itō, T. (2016). 書における感情の視覚化—書字運動と感情との関係についての一考察 [Visualizing emotion in calligraphy: A study on the relationship between writing movement and emotion]. *Aichi University Bulletin*, 48(2), 45–56.
7. Kawade, Y. (2013). 表記の揺れと意味の変容—日本語表記の視覚的側面からの考察 [Orthographic variation and semantic shift: A study on the visual aspects of Japanese writing]. *Nihongo to Nihonbunka*, 22, 31–46.
8. Matsunaga, A. (2018). The role of aesthetic form in Japanese kanji: A semiotic approach. *Asian Studies Review*, 42(4), 567–582. <https://doi.org/10.1080/10357823.2018.1495243>
9. Komissarov, K. Y. (2022). Графічна стилістика у контексті викладання японської мови. *Збірник наукових праць кафедри японської філології*, 10, 24–33.
10. Kurata, S. (2020). 書の美学と文化的価値 [The aesthetics of calligraphy and its cultural value]. *Journal of Japanese Arts and Culture*, 19, 78–91.
11. Okamoto, H. (2019). 漢字表現における視覚的構造の意味作用 [The semantic function of visual structure in kanji expression]. *Language and Semiotic Studies*, 11(2), 142–158.
12. Nakamura, Y. (2017). 書道と身体表現の相関性 [The correlation between calligraphy and bodily expression]. *Kyoto University Research Papers*, 31, 53–67.

13. Chikamatsu, N. (2014). Kanji fluency and the visual memory in L2 learners. *Japanese Language Education Research*, 41(3), 200–213.
14. Ueno, T. (2021). 書字美と日本文化の関係性 [The relationship between writing aesthetics and Japanese culture]. *Bulletin of Cultural Studies*, 27(1), 90–105.
15. Kato, M. (2015). 書の書体における情動表現の研究 [Study on emotional expression in calligraphy styles]. *Studies in Japanese Expression*, 36, 115–130.